

Ewa Sabela
Uniwersytet Łódzki

TEKSTY INTERNETOWE W NAUCZANIU JĘZYKA POLSKIEGO JAKO OBCEGO NA POZIOMIE PODSTAWOWYM

Słowa kluczowe: teksty internetowe, słowniki on-line, tekst autentyczny, słownictwo tematyczne, programy edukacyjne, projekty internetowe, kursy on-line, języki mniejszościowe, lekcje realioznawstwa

Artykuł zwraca uwagę na coraz większą rolę Internetu w codziennym życiu i konieczność pracy z nim oraz prezentowania związanego z nim słownictwa podczas lekcji jpjo. Podkreśla, że Internet stanowi najłatwiej dostępne i najtańsze źródło autentycznych tekstów językowych, pozwalających rozwijać nie tylko kompetencje językowe, ale i interkulturowe osobom uczącym się języka na terenie Polski i poza jej granicami. Omawia niektóre możliwości wykorzystania materiałów internetowych podczas lekcji języka polskiego jako obcego na poziomie podstawowym oraz metody pracy z nimi, umożliwiające rozwijanie u słuchaczy sprawności słuchania, mówienia, czytania i pisanie. Zawiera też krótką prezentację wybranych programów i projektów internetowych służących do nauki jpjo.

Internet jest wykorzystywany w prawie wszystkich dziedzinach życia. Dla młodych ludzi stanowi on podstawowe źródło informacji, rozrywki i narzędzie komunikacji. W procesie nauczania języków jego rola z roku na rok wzrasta. Podczas lekcji obserwujemy, jak słowniki on-line wypierają te w klasycznej formie książkowej, bo studenci coraz częściej korzystają ze słowników internetowych, do których mają dostęp w telefonach komórkowych. Nowoczesne podręczniki, np. *Hurra!!! Po polsku* Agnieszki Burkat i Agnieszki Jasińskiej (Burkat, Jasińska 2007) doceniają rolę Internetu, wprowadzając do programu nauczania związane z nim słownictwo, które w ostatnich latach stało się elementem naszego codziennego języka. Internet, zarówno dla nauczyciela, jak i dla studenta, stanowi doskonałe uzupełnienie podręcznika, z jednej strony jako źródło tekstów pisanych i mówionych, z drugiej – możliwość przeniesienia procesu nauczania poza klasę, wydłużenia go poza czas lekcji. Jest to ważne, ponieważ cudzoziemcy, szczególnie w początkowym okresie pobytu w Polsce, często przebywają we własnym środowisku, rozmawiając w swoim ojczystym języku.

Także w kontaktach z Polakami łatwiej im posługiwać się wtedy językiem angielskim niż polskim. Teksty internetowe stanowią szczególnie cenną pomoc dla nauczycieli uczących za granicą, gdzie poza lekcją Internet stwarza studentowi nierzadko jedyną możliwość kontaktu z autentycznym językiem polskim.

Ten nośnik informacji dostarcza materiałów na każdy temat i im większy stopień zaawansowania językowego studentów, tym łatwiej nauczycielowi w nim coś dla nich znaleźć – od tekstów ogólnokulturowych do ściśle specjalistycznych. Faktem jest też, że wraz ze wzrostem sprawności językowej wzrasta stopień samodzielności studentów w poszukiwaniu lektur, programów radiowych i telewizyjnych czy rozrywek zaspokajających ich potrzeby zawodowe i intelektualne. Jeżeli uczą się w Polsce, mogą poszukiwać w Internecie i poza nim, jeśli zaś uczą się w swoim kraju, Internet jest dla nich podstawowym, najłatwiej dostępnym i najtańszym źródłem.

Chciałabym skupić się na możliwościach wykorzystania Internetu w początkowym okresie nauczania. Możliwości takich jest wiele, a elementy pracy z Internetem można wprowadzać bardzo wcześnie. Bez problemu i bez większego nakładu czasu znajdujemy zdjęcia, obrazy, wiersze czy piosenki, które chcemy wykorzystać w czasie lekcji. Dokumentów ilustrujących i uzupełniających wprowadzany materiał warto szukać m.in. na stronach telewizji polskiej. Otwierając stronę programu pierwszego (www.tvp.pl/tvp1) widzimy odnośniki do różnych działów tematycznych, takich jak: *Informacje*; *Sport*; *Publicystyka*; *Kultura*; *Styl życia*; *Filmoteka*; *Wiedza*; *Historia*; *Rozrywka*; *Gwiazdy*; *Religie*; *Dla dzieci*; *Pogoda*. Tam wybieramy odpowiednie dla naszych słuchaczy teksty do czytania, słuchania lub oglądania. Niektóre z nich możemy wykorzystywać już od pierwszych lekcji.

W czasie lekcji poświęconej prezentacji osób, opisowi ich wyglądu czy zainteresowań podajmy studentom adres internetowy strony www.tvp.pl/gwiazdy, gdzie obok zdjęć znanych postaci telewizyjnych zamieszczone są krótkie, dwu- lub trzyzdaniowe informacje na ich temat. Zadaniem studentów może być znalezienie w tych krótkich tekstach odpowiedzi na zadane wcześniej (albo później) pytania. Pytania te mogą być proste (*Jak nazywają się prezenterki programu drugiego?*, *Kim jest Maciej Orłoś?*). Bardziej zaawansowani studenci „klikając” na dwuzdaniowy tekst, otrzymują więcej informacji i odpowiadają na trudniejsze pytania (*Jaki program prowadzi w telewizji?*, *Jak wygląda?*, *Czy ma rodzinę?*, *Czym się interesuje?*, *Kiedy i gdzie się urodził?*). Ćwiczenie takie może zostać przeprowadzone w klasie lub zadane do domu i potraktowane jako praca indywidualna albo wykonywana w parach czy grupach, które zbierają informacje na temat różnych osób.

Ciekawym materiałem dla nauczyciela języka mogą być też programy edukacyjne dla dzieci. Często ukazują sytuacje z życia codziennego, opisując je za pomocą prostego, przystępnego dla dziecka (a także dla cudzoziemca), słownictwa. Pod adresem www.tvp.pl/dla-dzieci znajdujemy m.in. program zatytułowa-

ny *Proszę o kilo soku*. Jego bohaterowie – dzieci – bawią się w sklep. Najpierw rysują produkty, potem pieniądze. Prezentują, które produkty się waży, a które kupuje na sztuki. Cały czas nazywają wykonywane przez siebie czynności. Słuchają też krótkiej, opowiedzianej prostym językiem historii środków płatniczych. Oglądający film studenci utrwalać i poszerzają słownictwo związane z zakupami w sklepie spożywczym, utrwalać formy gramatyczne. Mogą wraz z bohaterami filmu wykonywać przeróżne czynności, wymawiając ich nazwy dla lepszego zapamiętania. Takie filmy połączone z elementami zabawy, wprowadzając element ruchu, aktywizują pamięć ruchową. Poza tym rozluźniają atmosferę w klasie, relaksują studentów, dlatego warto wykorzystywać je wtedy, gdy uczniowie są znużeni nauką. Filmów dla dzieci nie należy jednak wykorzystywać zbyt często – studenci mogą uznać wtedy, że traktuje się ich infantylnie.

„Dyżurnym tematem” wielu konwersacji jest pogoda. Internet dostarczy nam danych do rozmowy o pogodzie w różnych miejscach na świecie. Na stronie www.tvnmeteo.pl znajdujemy przedstawioną za pomocą obrazków prognozę pogody dla wybieranych przez nas miast, krótkie teksty informujące o nietypowych zjawiskach atmosferycznych na świecie, a także o popularnych w polskiej telewizji prezenterach pogody – wszystko to może posłużyć jako materiał do ćwiczeń dialogowych.

W codziennym życiu coraz więcej spraw załatwiamy przez Internet – od zakupów, poprzez płacenie rachunków, do planowania podróży czy wakacji. To samo możemy robić w klasie. Możemy aranżować dialogi, np. *W sklepie odzieżowym* lub otworzyć odpowiednią stronę w Internecie (np. www.bonprix.pl) i robić to samo – wybierać ubrania czy bieliznę, sprawdzać rozmiar, porównywać ceny, nie możemy tylko przymierzać. Za pomocą Internetu możemy zaplanować podróż – wybrać środek lokomocji i termin wyjazdu, kupić bilet, zarezerwować tańszy albo droższy hotel z wyżywieniem albo bez. Aby dokonać właściwego wyboru i móc go uzasadnić, można porównywać wiele ofert i utrwalać przy okazji stopniowanie przymiotników i przysłówków. Oglądanie zdjęć czy filmów prezentujących wnętrza hoteli, umeblowanie i atrakcje, jakimi dysponują, to świetny materiał do ćwiczeń leksykalno-gramatycznych. Informacje praktyczne i historyczne czy krótki film o miejscu stanowiącym cel podróży są doskonałą podstawą do dyskusji z kolegami, choćby o tym, dlaczego dokonaliśmy takiego, a nie innego wyboru. Przy okazji studenci utrwalać zwroty niezbędne do wyrażania opinii czy argumentowania.

Studenci włączają Internet, szukając filmu, na który chcą pójść do kina, a w wyborze pomogą im krótkie streszczenia. Mogą przedyskutować swój wybór z kolegami, namówić ich na wspólne oglądanie, umówić się na określoną godzinę, w określonym miejscu. W Internecie szukają też samochodu do kupienia, mieszkania do wynajęcia, pracy czy placówki oferującej określone usługi. Czytają ogłoszenia i sami je piszą. Szukają wzorów pism użytkowych, takich jak CV, podanie, list motywacyjny i uczą się te pisma redagować. Pracując w ten

sposób, uczą się nie tylko języka, ale też funkcjonowania w polskiej rzeczywistości.

Zwierciadłem tej rzeczywistości (i nierzadko pointą) są dowcipy. W Internecie łatwo znaleźć dowcipy na każdy temat. Są krótkie, zwykle mają nieskomplikowaną składnię i słownictwo. Mogą być ilustracją określonego tematu, ukazują naszą obyczajowość, istniejące w niej stereotypy. W grupach wielonarodowościowych posłużą do dyskusji o tym, z czego śmieją się różne nacje i jakie są tego przyczyny.

Słuchaczy o pewnym stopniu zaawansowania językowego można zachęcić do oglądania w Internecie filmów lub ich fragmentów. Na stronie www.tvp.pl/filmoteka wybieramy film dokumentalny bądź fabularny ze streszczeniem. Streszczenia są bardzo pomocne, gdyż korzystając z nich, przygotowujemy studentów do oglądania – zapoznajemy ich z tematyką filmu, wprowadzamy potrzebne słownictwo, podajemy zagadnienia, jakie będą omawiane czy temat pracy pisemnej, którą napiszą po obejrzeniu. Studenci oglądają film w domu – nie tracimy wtedy czasu na lekcji, a oni mogą obejrzeć go we własnym, indywidualnym tempie, powracając do niektórych scen, jeśli mają taką potrzebę.

Z kolei strony polskiego radia (www.polskieradio.pl) dostarczają nam tekstów do słuchania o zawsze aktualnej tematyce. Z nich także możemy skorzystać w klasie lub polecić studentom wysłuchanie ich w domu.

Od dawna Internet jest bogatym źródłem tekstów do czytania. Teksty podręcznikowe dezaktualizują się niektóre prędkiej, inne później, natomiast w Internecie zawsze możemy znaleźć aktualny tekst na temat, który właśnie nas interesuje. Wybór tekstów jest duży, więc niekoniecznie wszyscy muszą czytać to samo – można im przydzielić różne teksty, w odmienny sposób omawiające dane zagadnienie, charakteryzujące się różnym stopniem trudności. Studenci mogą czytać teksty o różnej tematyce – w zależności od swych zainteresowań i potrzeb, a potem podzielić się z grupą zdobytymi wiadomościami. Nauczyciel może ułatwić im pracę, przygotowując wcześniej zestaw pytań czy zagadnień do omówienia lub wcześniej zapoznać słuchaczy z listą trudniejszych/nowych słów i zwrotów pojawiających się w czytanych tekstach. Możemy też polecić studentom wyszukanie informacji na określony temat, a następnie wspólne lub samodzielne zredagowanie tekstu. Studenci nie czytają wtedy tekstu o Krakowie, lecz odwiedzają w Internecie odpowiednie, zaproponowane przez nauczyciela strony, znajdują informacje, a potem sami piszą tekst, zgodnie ze swoimi możliwościami.

Surfując po Internecie znajdziemy wiele bezpłatnych stron poświęconych nauczaniu języka polskiego jako obcego. Wiele z nich prezentuje jednak tylko listy podstawowych słów i zwrotów (np. www.correlant.com). Niektóre zawierają też krótki opis naszego systemu gramatycznego w języku angielskim, francuskim lub w kilku językach (www.polonaise.org). Można też znaleźć programy o ciekawszej szacie graficznej, prezentujące podstawowe polskie słownictwo tematyczne (zwroty grzecznościowe, jedzenie, ubrania, kolory) oraz proste gry

językowe (www.digitaldialects.com/Polish.htm) lub proste testy utrwalające zaprezentowane słownictwo, a także linki do stron polskiego radia, telewizji, „Gazety Wyborczej” (www.anglik.net/freepolishtranslation.htm).

Warto też wspomnieć o istnieniu opracowanych przez nauczycieli języków obcych projektów internetowych, takich jak D.E.L.T.A. czy *Internet-V@g@bund* (Frej 2010). Obydwa kierowane są do nauczycieli i uczniów szkół średnich i stanowią pomoc do nauki języka angielskiego i niemieckiego. Projekt D.E.L.T.A. miał na celu opracowanie, przy współpracy nauczycieli z wielu szkół, językowych kursów on-line. Projekt *Internet-V@g@bund* zakładał współpracę, za pośrednictwem poczty elektronicznej, uczniów różnych szkół i wspólne opracowanie. Interesującym przedsięwzięciem jest też istniejąca od 1992 r. Międzynarodowa Elektroniczna Sieć Nauczania Tandemowego, umożliwiająca uczenie się języków przy użyciu poczty elektronicznej. W ramach tego programu uczący się z dwóch obszarów językowych nawzajem uczą się i nauczają. Programy takie mogą być inspiracją dla nauczycieli jpjo.

Internet, chociaż dotąd nie zastąpił ani podręcznika, ani nauczyciela, stworzył poprzez istnienie poczty elektronicznej nową formę kontaktu między uczącym się i nauczycielem, oferując tym samym możliwość nauczania i uczenia się na odległość. Jest to wielkie ułatwienie dla osób, które uczą się naszego „egzotycznego” języka poza granicami Polski, tam, gdzie trudno w jednej miejscowości zebrać grupę chętnych do nauki. Robert Dębski zauważył, że technologie takie jak Internet „mogą odegrać ważną rolę jako narzędzie motywujące wprowadzanie nowych podejść i metod w nauczaniu języków mniejszościowych, co z kolei może przyczynić się do podniesienia statusu uczenia się i nauczania tych języków”. (*Od mediów...* Dębski 2008).

Przedstawiłam tylko kilka propozycji wykorzystania Internetu w nauczaniu. Dzięki niewyczerpanej inwencji nauczycieli można go wykorzystywać na wiele sposobów. Jest to zgodne z oczekiwaniami młodych ludzi, którzy stanowią większość słuchaczy naszych kursów. To narzędzie komunikacji, oprócz gotowych, nie zawsze najwyższej jakości, materiałów do nauki języka, dostarcza im i nauczycielom tekstów różnorodnych i autentycznych, umożliwiających poszerzanie zasobu słownictwa i łatwiejsze przyswajanie gramatyki, podsuwających tematy do rozmów, przybliżających polskie realia i pozwalających dostosować pracę do zindywidualizowanego poziomu językowego. Korzystanie z Sieci aktywizuje studentów i w sposób naturalny rozwija u nich cztery sprawności, doskonali kompetencje nie tylko językowe, lecz także interkulturowe. Dzięki tekstom internetowym lekcja języka staje się też lekcją realioznawstwa.

BIBLIOGRAFIA

- Burkot A., Jasińska A., 2007, *Hurra!!! Po polsku 2*, Kraków.
- Cudak R., 1997, *Komputer w nauczaniu języka polskiego jako obcego*, „Gazeta Uniwersytecka”, nr 5 (41).
- Frej J., 2010, *Multimedia w nauczaniu języków obcych*, <http://www.sod.ids.czyst.pl/publikacje/1870/1870.pdf> [dostęp 12.05.2010].
- Gajek E., 2002, *Komputery w nauczaniu języka obcego*, Warszawa.
- Grzenia J., 2007, *Komunikacja językowa w Internecie*, Warszawa.
- Krajka J., *Nauczanie języka obcego w sieci – wykorzystanie Internetu jako alternatywy dla podręcznika*, http://www.uz.zgora.pl/kmti/konferencje/media_a.../krajka.pdf [dostęp 12.05.2010].
- Matusewicz A., *Technologie informacyjne w nauczaniu języków obcych*, <http://www.edukacja.edux.pl/p-4444-technologie-informacyjne-w-nauczaniu-jezyka.php> [dostęp 12.05.2010].
- Od mediów przekazu do mediów uczestnictwa. Transmisja i nauczanie języków mniejszościowych*, red. R. Dębski, Kraków 2008.
- Twardo S., 2009, *O możliwościach nieodpłatnego wykorzystywania materiałów z Internetu*, „Języki Obce w Szkole”, nr 4.
- Ustawa o prawach autorskich z dn.04.02.1994*, http://effp.pl/.../ustawa_o_prawie_autorskim_i_prawach_pokrewnych.pdf [dostęp 20.04.2010].

Summary

This article draws our attention to the growing importance of the Internet in our daily life and to the necessity of working with it as well as presenting Internet-related vocabulary while teaching Polish as a foreign language. It is emphasized that the Internet provides the most easily available and the cheapest source of authentic texts that enable learners in Poland or abroad to develop not only language skills but also intercultural competence.

Some of the possibilities of using the material from the Internet while teaching Polish as a foreign language at an elementary level and the methods of working with it, enabling students to develop skills such as listening, speaking, reading, and writing are discussed in this article. It also includes a short presentation of selected Internet programs and projects that serve as tools for teaching Polish as a foreign language.